

že při nové úpravě soudních okresů odpadá téměř 50 venkovských obcí, z toho polovina r. 1928 při zřízení nového okresního soudu civilního pro Prahu-sever, zbytek pak r. 1932 při nové úpravě notářských míst v obvodu okresního soudu civilního pro Prahu-západ.

Pro své hluboké znalosti právní byl jmenován krátce po převratu členem komise pro reformu občanského práva a zúčastnil se též hojnou měrou přípravných prací na novém řádě notářském. Dlouhou dobu byl členem redakce časopisu České Právo, do něhož napsal několik významných prací. Dlouhou dobu byl starostou Spolku československých notářů, na jehož schůzích často přednášel, a reslil různé aktuální otázky. Po smrti notáře dra Rudolfa Krále byl zvolen vicepresidentem notářské komory pražské. Asi před třemi lety pro lenke ochravení, jež mu však nijak nevadilo při výkonu jeho značné namáhavého úřadu, a.e přece jej nabadalo, aby šel svych sil, vzdal se svých funkcí ve spolku i komore, ale právě koncem minulého roku se zdálo, že opět nabyl plného zdraví a svézích sil a že se vrátí do boje za lepší budoucnost stavu. Jestě nedávno přednášel na schůzi odboru Praha spolku československých notářů a značná návštěva této schůze svědčí o tom, jaké oblibě se těšil u svých kolegů. Jestě nedávno obhájil skvěle před disciplinárním senatem kolegu, neprávem naráčeného.

Trapné události ve stavu notářském z poslední doby těžce nesl, zejména ovšem známý případ poslední. Ale zachoval klid a jako pravý muž snažil se ilhnet o urovnání případu tak, aby škodu netrpěl ani stát, ani postižení občané. Zvolen byv předsedou komise pro urovnání tohoto případu, vracel se domů, aby propracoval návrhy na úhradu škody, v čemž jen nenadala, nahla smrt mu zabránila. Nelze ovšem smrt jeho uváděti v tu příčinnou souvislost, jak učinily některé pražské listy.

Zemřel vynikající právník a neúnavný pracovník, ale celá hlavně třeba zdůrazniti, zemřel dobrý člověk, vzorný celým svým životem, zejména i v rodinném a soukromém.

I v nynějších krutých dobách a starostech, které přece i na něho těžce doléhaly, dovedl zachovati klidnou mysl a jasný úsměv, jež podržel i v hodině své smrti.

Svým spolupracovníkům v kanceláři, kteří většinou již otce ztratili, otce nahrazoval a jim vždy pomáhal. Ve svém povolání vždy hleděl na prospěch a spokojenost stran, jež se na něho obrátily a jest dnes mnoho lidí, kteří vděčně vzpomínají toho, jak vzorně uspořádal jejich rodinné i majetkové poměry a uchránil je rozvratu, sporů a škody.

Ideální byl jeho poměr ke smíchovským advokátům: vzájemná úcta, žádná revnivost, která jinde tak poškozujee oba strany. Myslím, že mohu říci za smíchovské advokáty, že odešel jejich notář. A samozřejmě, že přátelský a kolegiální poměr byl i k ostatním notářům smíchovského okresu.

Dožil se šedesáti let; není to velký věk, považuje se však přece za stáří. Ale pan notář dr. Svoboda byl mlád, byl ve stádem styku s dorostem notářským a měl vždy na srdci také budoucnost nás mladých. V dobré paměti bude jeho starost o zlepšení pensijního pojištění kandidátů notářství a o zavedení pojištění notářů. Za studiem této věci odjížděl i do ciziny, která nás v této otázce dávno předstihla, a přivážel si odtud vhodný materiál. Mnozí z nás budou na něho vzpomínati jako na vlídného člena zkušební komise při praktických zkouškách notářských a mnozí právníci i jiných oborů vzpomenu si na jeho milý a klidný způsob, jímž je zpovídal z jejich vědomostí při II. státní zkoušce judičiální, jako člen zkušební komise na právnické fakultě university Karlovy.

Dotlouklo veliké srdce; ale ve vzpomínce nás všech, zejména nás mladých bude žiti jako náš světlý příklad a vzor.

Dr. Josef Janatka.

1935.

Laus Deo, že máme rok 1934 za sebou. Byl to pro náš stav annus nefastus. Notářstvo, ten výkvět opatrnosti, spolehlivosti a poctivosti, postižen byl padlím zločinné chamtivostí a rakovinou nepoctivosti, vzrámající se v celém našem veřejném životě.

Tři defraudace svěřených peněz najednou a to od kolegů, kde by to nikdo nebyl očekával. Stupňovalo se to a případ poslední (Ústí n. Orl.) zanechává na našem stavu téměř nesmazatelnou skvrnu.

Jest pravda, stav náš nemá ustláno na růžích. Je toho vinno předem staré Rakousko, kde se jen »vuřtlovalo« a vše dělo polovičatě. Tak roku 1850 obnoveno bylo notářství dle známých vzorů cizích a § 3. not. ř. ze dne 29. IX. 1850 čís. 366 ř. z. stanovil: »Aby se něco bez výjimky mohlo vložit do knih veřejných, k tomu je zapotřebí spisu notářského«, ale již za pět let dalším n. ř. ze dne 21. V. 1855 čís. 95 ř. z. ustanovení to zrušeno.

Stalo se to proto, že neměl náš stav v parlamentu zastání.

Rakousko tak zavedlo notářství, jež neodpovídalo pojmu výhradního listinného a osvědčovacího orgánu, jakým notář jest téměř ve všech evropských státech a toto nepodařené nedochůdce přešlo i v zákonodárství naše přijetím všech rakouských zákonů.

Notář není u nás pravým notářem. Je to něco, s čím obecenstvo i zákonodárství neví si dobře rady a nechápe jeho pravý účel.

Tato bezradnost o působení notářově jest hlavním důvodem krise notářského stavu, do jehož sféry práce může zasahovati bez trestu každý a nebude proto lépe, dokud nebude vymezena přesná hranice jeho působnosti a dána mu zákonná ochrana.

Jest dále pravda, že hospodářská krise zasáhla i notáře, jež jest závislý od prosperity všech stavů, zejména zemědělského, obchodnického a živnostenského.

Jest ale též pravda, že právě ti tři notáři, kteří tak těžce provinili se na svém stavu, nebyli zatíženi krisí hospodářskou, spíše naopak, že špatně se jim nevedlo. Toto poznání vede k politováníhodnému doznání našemu, že některých příslušníků našeho stavu zmocnila se poválečná psychosa požitkářství a touha žiti nad poměry, kterážto psychosa zasáhla nejen náš národ, ale celé lidstvo vůbec.

Ze všech konců světa docházejí nás zprávy o milionových podvodech, zpronevěrách a zlodějstvích i z kruhů nejčelnějších a nejvíce zodpovědných. Mravnost lidská poklesla ohromně a železobetonový sloup mravnosti a práva, tvořící hlavní pilíř každého státu, rozkládá se.

Případy Rychnova, Příbrami a Ústí n. O. vykazují vesměs jako příčinu nezřízený způsob života a všichni tři kolegové, kteří jinak byli dobrými (ano Dr. Patsch dokonce výtečným) právníky, jsou tím, co nazývají staří Řekové *μεγαλοπρεπής* — hochštapleři.

Neňapadá mi omlouvatí tyto nešťastné kolegy, ale zdá se mi, že jejich rozum podlehl zatemnění, neboť velikášství, marnotratnictví a požitkářství tak vysokého stupně, jako se jevílo u nich, nese na sobě znak mozkové paralysy, čemuž i nasvědčuje to, že všichni tři byli skutečně vážně nemocní. Nelze přece srovnati se zdravým rozumem, aby člověk pokročilého věku zapomněl úplně na svou rodinu a své děti, jež dokazatelně upřímně miloval, zapřádal milostné plotky, vrhl se na hazardní hry a pak vše opustil a zbaběle ode všech utekl. To svědčí o poruše mozkové, o úplné nelogičnosti a jeví se jako patologický zjev zralý rozboru psychopata.

Jest nyní otázkou, co činiti, jak zameziti pro budoucnost podobné zjevy, které jsou s to ohroziti existenci našeho stavu a jak nabýti opět otřesené důvěry obecenstva ke stavu, jež náležel vždy k nejzávažnějším a nejspolehlivějším.

Především dlužno odložití veškerou camaradii. Buďme sami vůči sobě a svým kolegům co nejpřísnější a

každé podezření nějaké nesprávnosti sdělme ihned dotyčné komoře.

Komorám měla by příslušet větší moc, zejména právo okamžité suspense. Nynější kárná moc její jest nepatrná.

Druhou věcí je semknutí všech příslušníků našeho stavu za účelem odčinění křivd, spáchaných na obecnstvu.

Jest nesporno, že notářské kauce jsou přímo směšné a neodpovídají ani valutárním poměrům nynějším v poměru ku hodnotě koruny předválečné.

Bylo by proto třeba kauce tyto značně zvýšiti. Avšak ani to nestačí ke krytí škod statistických, neboť je známo, že rukama notáře procházejí do roka milionové obnosy a zavedení kauce milionové jest nemožno.

Jak uvedl jsem již v Č. p. čís. 2 z r. 1934, zavedla již Francie ručení notářů založením zvláštních fondů regionálních a všeobecného, což bylo umožněno zejména tím, že notářství ve Francii jsou prodejná a zděditelná, následkem čehož bylo stanoveno, že škody úřadováním notáře způsobené a regionálním fondem zaplacené lpí zásadně na jeho notářství, takže z fondů těch zaplacená náhrada musí býti opět dotyčným notářstvím nahrazena.

Výjimku tvoří notářství v Alsasku a Lotrinsku, kde notářství prodejná nejsou.

Bylo by proto možno i u nás zavésti záruční fond. Je tu možna dvojitá cesta: buď uzavření zvláštní kolektivní smlouvy pojišťovací, jaká toho druhu ještě nebyla u nás nikdy uzavřena, a musel by proto pro ni býti dán podklad zákonný. Pojistné by bylo však tak vysoké, že by zatížilo nesnesitelnou měrou všechny notáře; druhá možnost jest utvořiti záruční fond ze všech kaucí notářských a to zvýšených.

Myšlenka, že nevinný notář má svou kaucí ručiti za nepořádného notáře, jest ovšem tíživou, avšak jisto jest, že bez značných obětí s naší strany, nezískáme si opět ně důvěry obecnstva. Nesmíme rozhodně všeti hlavu a oddávati se pesimistické náladě Danteovu »lasciate ogni speranza«.

Jest na nás všech, abychom přiložili ruku k dílu a každý o věci této přemýšlel a poradil.

Spolek náš i notářská komora pražská uvítají s radostí každý námět, který jim bude předložen, a proto chutě do práce a Sursum corda!

JUDr. JOSEF MOŽUTA, Nymburk:

Zákaz zcizení a zatížení podle § 364c. obč. zák.

(Poznámky, judikatura a praxe.)

I.

Často slyšíme vážné námitky proti obsahu a výkladu zcizovacích a zatěžovacích zákazů, upsaných podle citovaného paragrafu občanského zákona, přes to, že příslušná judikatura našeho nejvyššího soudu jest jednotná a ustálená.

Projevují se v tom i názory dnešní doby a není proto nezajímavé sledovati vlivy současného praktického života i právního nazírání na starší zákonné normy.

Po stručném předběžném rozboru § 364c. obč. zák. chci poukázati na jeho použití ve smluvní agendě, zejména pak při smlouvách rodinných a speciálně svatebních.

Před třetí novelou k občanskému zákonu zmiňoval se o zákazu zcizení pouze § 610 obč. zák. ve větě druhé, která zní: »Komu bylo jen zakázáno, aby věci jakési nezczizoval, ten o ní smí pořizovati závěti.« Nepřímo dotýkaly se oněch zákazů předpisy o fideikomisární substituci. Skutečnost, že smluvní zákaz zcizení a zatížení před řečenou novelou působil zásadně jenom jako osobní závazek a neměl věcné účinnosti (příslušným zápisům v knihách pozemkových upíraly soudy povahu absolutní působnosti), dále neurčitost, do jaké míry, zejména časově, mají mítí zákazy platnost, vedla ku vzniku nynějšího předpisu § 364c. obč. zák., který se zde cituje doslovně: »Bylo-li někomu smlouvou nebo posledním pořízením zakázáno, aby nezczizoval nebo nezatěžoval břemeny věci jakési nebo práva věcného, záповěď taková zavazuje toliko prvního vlastníka, nikoliv jeho dědice, ani jiné právní nástupce. Proti osobám třetím záповěď působí tehdy, když ji umluvili vespolek buď manželé, nebo rodiče a děti, nebo rodiče, kteří přijali cizí děti za vlastní a děti takové nebo jejich spoluzamželé a když záповěď ta jest zapsána v knize veřejné.« Pro zajímavost a srovnání uvádím i znění § 289., který upravuje tutěž látku v návrhu nového zákoníku občanského: »Smluvený nebo v posledním pořízením ustanovený zákaz zcizení nebo zavazení nějakého práva zavazuje toliko prvního nabyvatele, nikoliv jeho dědice nebo jiné právní nástupce. Proti třetím osobám působí tehdy, byl-li ustanoven mezi manžely, rodičem a dítětem, af vlastním nebo osvojeným, nebo mezi jedním z nich a manželem druhého, a byl-li vložen do veřejné knihy.« Zákaz se do nového zákona občanského tedy nejen přejímá, ale ještě se i rozšiřuje a to na všechna práva, a do knih veřejných se vkládá.

Zákaz může býti vyjádřen buď smlouvou, nebo posledním pořízením. Určitá forma pro tato právní jednání nařízena není. Speciální předpisy, zejména o obligatornosti notářského aktu, nejsou ovšem nikterak dotčeny a nutno jich při upisování zákazu náležitě šetřiti; bývá to praktické nejen u osob zvýšené ochrany požívajících, jako jsou slepí, hluchí a němí, nýbrž také při svatebních smlouvách. Zřídí-li snoubenci, nebo manželé mezi sebou smluvní zákaz zcizení a zavazení jim náležitěho, nynějšího nebo budoucího jakéhokoliv majetku, af již společného nebo samostatného a děje-li se tak za příčinou sňatku manželského nebo vůbec se zřetelem k manželství, zamýšlenému anebo již existujícímu, jde o smlouvu svatební; neboť takovým zákazem, který hluboce zasahuje do hospodářského života manželů, jsou nepochybně současně upravovány majetkové poměry a to ve smyslu § 1217. obč. zák., vypočítávajícího svatební smlouvy pouze demonstrative (»Svatební slovou smlouvy takové, kterými bývají upravovány poměry majetkové za příčinou sňatku manželského a týkají se zejména věna, obvěnění atd. . .«), takže v daném případě jest zcela dle zákona přípustno vztahovati předpisy o smlouvách svatebních také na zákaz zcizení a zavazení, je-li sjednán a upsán podle norem platných pro takové smlouvy. Tento názor dochází potvrzení i v textu § 364c. obč. zák., když se tam absolutní účinek zákazu obmezuje na manžele a osoby blízké příbuzné, tedy ratio legis: zase úprava rodinných majetkových poměrů. Dojde-li ke zrušení takové svatební smlouvy v důsledku rozluky manželství, pozbude ovšem účinnosti i zákaz zcizení a zavazení; to by však nenastalo, kdyby byl zákaz upsán obyčejnou smlouvou. V takovém případě by zákaz vázal